

SZERKESZTIK:

Dr. HUBAY KÁROLY, KESZLER JÓZSEF, SCHÜTZ MIKSA.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP

Évenként 20 iv zenemlékkel; több arckép- és képzőművészeti melléklettel.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Váci-utca 3. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: LINDNER ALBERT: *A német irodalom története.* — Irodalmi hírek.ZENE: ÉRDY LAJOS: *Grieg legújabb műve.* — H. — S.: *Egy ígélő kérdés.* — Zenészet hírek.

SZÍNHÁZ: Színházi hírek.

KÉPZŐMŰVÉSLET: — S.: *A japáni művészet.* — *Az országos Ötös-mű-kiállításról.* — Képzőművészeti hírek.

A NÉMET IRODALOM TÖRTÉNETE.

Ista SCHERER VILMOS, Berlin, Weidmann-féle könyvkereskedés, a IX. és befejező fizet. 1883

A ki e már is nagy feltűnést keltő könyvet, mely az irodalomtörténet írásában új fejlődési mozzanatot jelez, haszonnal akarja olvasni, annak előbb két feltételnek kell megfelelnie. Először el kell hagynia az eddigi tárgyalási módszert, a mely Horn és Butterweck óta, de még Gervinus után is használatos volt. E módszer az irodalmi anyag iskolák vagy vezető talentumok, eredetek vagy az irodalmi fajok szerint való csoportosításában vagy pedig egyes népeknek, koroknak és egyes költőknek költői képességük szerint való meghatározásában áll. E régi módszereken Scherer túleszi magát és azért dicséretet érdemel. Azután pedig az olvasónak ismernie kell az egész irodalmat és történetének minden részletét; különben Scherert meg nem érti, haszonnal nem tanulmányozhatja. Ez pedig már nem nagyon dicsérni való, mert így a mű, melynek utolsó része most jelent meg, csak a beavatott és irodalomban jártas olvasókra nézve létezik. Scherer anyagát csak alakítja, de nem tanítja. Fölteszi, hogy olvasója már ismeri azt, a mit ő saját módja szerint feltüntetni és jellemezni akar. Scherer tudományos aristocrata; nemességének siboeth-je csupán a hasonrangúak, vagyis a német irodalom alapos ismerői részére létezik; annak számára, ki csak még most akar a tárgyra behatolni és benne eligazodni, Scherer nem ír; és ha Koberstein és Gervinus bizonyos tekintetben még tanulók és avatlatlanok számára is irtak: Scherer már kizárólag a beavatottakra és ismerőkre számít.

Hasonló művek megbeszélése közben már több ízben hangoztattam, hogy az irodalomtörténet-írásban végre-valahára le kell

dönteni azokat a nemzeti korlátokat, melyekkel a szellemi tények történetét egyes népek külön területei szerint határolják körül; és hogy nemzetközi szempontokból való történetírásra kell törekedni. Mert a mit francia vagy német irodalomnak neveznek, az nem is létezik, vagy ha igen, csak korlátozott értelemben. Minden irodalom csak külön terem a világirodalom palotájában, és pedig örökké nyitott ajtajú terem; szüntelenül jár a művelt népek lélekzete ki és be a palota minden egyes osztályán. A mit például a német irodalomban a humoristák csoportjának mondanak, azt német zárral nem is lehet elkülöníteni, mert a német humornak alapja és talaja az angol. Új romantikánkban ép ugy része van a francziáknak, Ossiannak, Ariostónak és Tassónak, mint a IV. Pülöp korabeli spanyoloknak, Firdusinak és az indusoknak. De melyik irodalomtörténetben kísértették meg eddig kimutatni a népek között ide-oda járó befolyásokat és termékenyítő áramlatokat, akár az egyes csoportokon és kategóriákon, akár az egyes vezető lángelméken? Sőt épp ellenkezőleg a németeknek jutott osztályrészül irodalmuk történetét nem csupán tisztán nemzeti szempontból — melyhez eddig leginkább Gervinus, Koberstein és Etmüller közeledtek, — hanem még demokratikus szempontból (Kurz), katolikusból (Eichendorff és Lindemann), ó-classikáiból (Cholevius), philologico-kritikaiból (Gödeke), konservatív-katolikusból (Vilmár) és philologico-grammatikai szempontból (Wackernagel) megírni. Ha Scherer műve nem is valósítja meg az előttem lebegő eszményt, mégis jelentékeny módon közelíti meg azt, a mennyiben hogy lépésről lépésre kimutatja a német irodalom összefüggését a németek politikai történetével és arra törekedik, hogy az irodalmat, mint a történetben jelentkező népleleknek eredményét tüntesse föl. Scherer tehát nem kívánja az irodalmat, mint a németek művelődésének külön osztályát tekinteni, mert különben nem volna szükség az általános politikai viszonyok számbavételére. A ki Scherert egészen meg akarja érteni, annak nem csupán a német irodalmat, de még a német kultúra történetét is alaposan kell ismernie. Egy második haladás Scherernél az irány, melyvel szintén keresztültörte az eddigi tudományos módszer korlátait. Irálya nem akadémikus, hanem egyéni jellegű; némely helytt igénytelen és egyszerű, másutt pedig költőies és fellengős, ismét másutt szakadozott és érdesen jellemző. Szóval mindenütt érezhetni, hogy a mű írója nem csupán tudós, hanem művész is.

A Niebelungok tárgyalásánál valóban már idején volna a nemzetközi szempontra

helyezkedni, sőt még korábban is, a Hildebrand-dal töredékénél is, melyet, nézetem szerint Firdusinak Rustem és Suhrab-jára kell visszavezetni. A Niebelungokra nézve a nagy közönség értelme már jobban megnyílt. Ennek is előző mintája Firdusi Schah-Nameh-jában található, habár első forrása Hindosztánban keresendő. Nem tartozik rám kimutatni, hogy mily uton juthatott a keleti epos a nyugati népek tudomására. Csak azt akarom fölemlíteni, hogy Firdusi már 1020-ban meghalt, és hogy a keleti költészet híre már az első keresztes-háborúk révén is eljuthatott hozzánk; a mint hogy tudomásunk is van róla, hogy Saddi a persa költő 1150 körül hazájából száműzetvén, Franciaországba ment, itt néhány évig tartózkodott, aztán az egyik kereszteshaddal visszatért keletre és Jeruzsálem ostrománál is jelen volt.

Firdusi Rustemje nem is más, mint a keleti Siegfried, vagy Achilles. E három mind-egyike népe fénves tulajdonainak összege, a férfiaságnak quintessentiája. Rustem holtteste fölött, ép ugy mint Siegfried és Achillesé fölött, kétségbeesett küzdelem támad, mely végre egész nemzedékek romlását okozza. Az ázsiai hőst testvére fondorlatai vadászatokken ejtik meg, mint Hagendi Siegfriedet. A testi sebesíthetlenség ugyan nem képezi Rustem tulajdonságát, de igenis az eposz másik nagy hőse, Isfendiáré. A »Drachenstein« megfelel az ércvárnak, melyből Isfendiár kiszabadítja nővéreit. Mindazon főtulajdonok, melyek Siegfriedet jellemzik, a keleti költeményben el vannak osztva a négy persa hősré: Rustemre, Suhrabra, Sigawuschra és Isfendiárra. És hogy a csoda teljes legyen, a Brunnhild sem hiányzik. Firdusnál ezt a Banu-Guschaps helyettesíti, ki mint az amazon vadászni jár, oroszlánokkal küzd és elfogott hercegeket szabadít ki. Végre, midőn atyja férjhez kényszeríti, e hősnő, ép ugy mint Brunnhild, menyegzője éjszakáján kiküzd szabadságát és övével megkötözi férjét; míg végre a hős Rustemnek sikerül a hősnőt legyőzni és így a megkötözött királyt jogaihoz juttatni.

De épp így teljesen meg van alkotva a Sah-Nameh-ban a Faust, kinek ott neve Sohak. Prometheus, kinek máját éjjel-nappal a keselyűk marják; de még Lear is, kinek neve a keleti költeményben Feridun. És mindez csak véletlen volna? Ez ne tartozzék a világirodalom tárgyalandó anyagához? Ez ki legyen zárva egy német irodalomtörténet tartalmából azért, mivel a szerzők azt akarják, hogy az a történet épenséggel csak német legyen?

A mi a mondák mondáját, a Faust-ot illeti, egyszer már többet kívánnék az egy-

szerű érintésnél az irodalomtörténetben. Kiváncsi a német monda egész előtörténetét és az újabb és legújabb kutatások (Fischer Kuno és Creizenach) tekintetbe vételét. Mert az már csak kétségtelen, hogy a németek a mondát nem tarthatják kizárólagos sajátjuknak. Minden keleti népek megvan a maga Faust-ja, ha másban nem, úgy legalább a paradicsombeli ember személynében, ki a tiltott gyümölcs után áhitozik legjobban. A Faust-monda, a mint ki van mutatva, minden művelt népek irodalmát befolyásolta; a persáknál Gyges-monda, a lengyeleknél Twardowski-monda, a spanyoloknál Tenorius-monda, a normannoknál Róbert-monda a neve. Erről a szempont-ról hát annak az elnevezésnek, hogy »német irodalomtörténet«, nincs többé értelme. Sok tárgya ez irodalomnak, de egyenesen kimondva, a mi benne legbecsesebb, a világ-irodalom anyagát képezi, megvan minden művelt nép tulajdonában, és csupán a külön-szükségek és külön képességek szerint ölt különböző árnyalatú színeket. Más értelme nem is volt az új-romantikusok, Herder, Göthe, a két Grimm és később Schlegel, Tieck, Brentano és Arnim összes tevékenységének, mint ez az egy mondas: »Egyedül a világköltészet világbékülése«.

Alaposabban van tárgyalva Scherer művében az új-klassikai kor, és ez a része talán inkább is fog tetszeni a nagy közönségnek. Ennek oka talán abban is rejlik, hogy e kor történetét a laicus is jobban ismeri korábbi tanulmányokból, míg Scherer föltételezte, hogy a korábbi anyagot a közönséges olvasó épp úgy ismeri, mint a későbbi.

Scherer feladatát Göthe halálának pontján befejezettek tekintik. Nagyon helyesen. Mert a mi 1830 után következik, az egyelőre még csak chaos. Még a legjártasabbak sem látnak benne egyebet alapvonalaknál, elveknél és vezető eszményeknél. Göthe haláláig pedig a német irodalom befejezett egész képez, mely biztos alapot nyújt a tanítónak. A tapasztalat mutatja, hogy különösen a női közönség legkiválóbban a korunkbeli irodalommal kíván megismerkedni; mert a hölgyek azt hiszik, hogy szellemi műveltségük értéketlen, ha föl nem karolja a legújabb tünteményeket is. Már pedig minden tanító bizonyíthatja, mily nehéz az utolsó évtizedek irodalmáról egyszerű vagy csak oly áttekinthető képet is adni, hogy azt a tanuló ifjuság és különösen a leányok megértsék. Az 1830. után következő irodalom nem való az iskolákba; ha csak az orosz iskolákba nem, hol egyáltalában csak a modernnek, a korszerűnek van értéke; mert e szavak képezik az orosz műveltség jelszavait.

Ha az irodalomtörténetírás végre a nemzetköziség álláspontjára helyezkedik, a népek irodalmának ismerője egykedvűen fogja tekinteni azt, mit mainap plagiumnak neveznek. Ki fog valamely korszakalkotó témát egészen magának nevezhetni? Az e téren való találmányosság diadala át lesz engedve a közép-szerű erőnek és a dilettantizmusnak. A lángész nem fog vele gondolni. A világirodalom ilyen története Schillerben és Göthében kevés, Schakespear-ben még kevesebb föltétlen eredetét ismerhetne el; és e tekintetben a nemzeti irodalmaknak általános irodalomává való kiszélesítése rendkívül nagy jelentőséggel bírna. »A Genius semmit sem talál fel, csak alakít, mondá Guizot, és az anyag alakba-öntésével áll fönn és bukik el értéke. Schakespeare Shylok-ot Marlowe »Malta zsidó«-ja után alkotta; felhasználta tervét és egyes jelentékeny szövegrészeit a »Lair király és lányai« című régi darabnak; Schiller el tulajdonította Wagner Ljppóttól a »Gyermekgyilkos« Humbrecht mézárását és elnevezte Miller-nek; az »Armány és szerelem« cselekvényét ugyanazon Wagner »Tett után való megbánás« című művéből vette; Macbeth-jéhez egész lapokat kölcsönözött ugyancsak e Wagner Macbeth-művéből; »Tett«-jében pedig

a legelénkebb helyi színezetű párbeszédet Tschudi svájci krónikájából valók. Göthe plagiatumairól ne is szóljunk! De hát a Tell-mythos csak egy nemzet tulajdonát képezi-e? Rochholz jeles monographiájából tudjuk, hogy ez a tárgy még a malay-ok és mongolok meséiben is megtalálható. Ez a téma kimeríthetetlen, és csupán azért utalok rá, hogy megéreztessen, mennyire jogos a követelés, hogy a világirodalom végre valahára általános szempontból tárgyalassék. Az irodalom nem külön tere az emberi tudásnak, nem ág a művelődés fáján, hanem kiegészítő része az egész művelődési szervezetenek; és Scherer érdeme éppen abban van, hogy ezt erős vonásokban megmutatta, és műve megírásánál tudományos elvül elfogadta.

LINDNER ALBERT.

IRODALMI HIREK.

— A KISFALUDY-TÁRSASÁG vasárnapon, e hó 9-én tartotta meg e idej közgyűlését. A felolvasások, a szokásos beszédekkel és jelentésekkel három teljes órát vettek igénybe. SZÁSZ KÁROLY alelnök nyitotta meg a gyűlést hosszabb beszéddel. CSIKY GERGELY felolvasván a titkári jelentést a mult évről, BEÓTHY ZSOLT olvasott igen szép emlékbeszédet Greguss Agostról. Ezen kívül még három felolvasó volt: SZÁSZ BÉLA kolozsvári egyetemi tanár egy ó-egyptomi regével, GYÖRY VILMOS Mikszáth Kálmánnak egy elbeszéléssel s végül GYULAI PÁL »A gyümölcsösben« című költeményével. A felolvasásokat egyenként zajosan megtapsolta a közönség.

— MAROSVÁSÁRHELYI a Kemény Zsigmond-társaság f. hó 10-én d. u. tartotta ez évi második gyűlést nagy közönség jelenlétében. BÁRÓ APOR KÁROLY elnökölt, SÁNDOR KÁLMÁN felolvasta dr. Boros Gábor vendégnek a görög vándorlathokról szóló értekezését, melyet élénken megtapsoltak. Utána dr. TOLNAI LAJOS tartott szabad előadást a világirodalom legnagyobb lírikusairól, Pindárról, Horácziól, Petrarcaról, Dante lyrai bensőségéről és a Shakspeare magas pathosáról, mely a nagy líryikus hirdetője. Jellemezte Byron, Burnst, Goethét, Schillert, nálunk Petőfit és Aranyt. Felolvasott azután egy »Soha én...« kezdetű költeményt. A zártülésben felolvasta a titkár Gyulai Pál levelét, melyben ez tiszteleti taggá lett választása alkalmából többi közt ezeket írja: »Különös örömmre szolgál egy oly társaság tagjává választásom, a mely szülőföldem kebelében alakulva, egy oly író nevét viseli, a kihez engem a tisztelet és barátság erős kötelékei csatoltak. Adja Isten, hogy a Kemény Zsigmond-társaság kitűzött feladatait, nevéhez méltón mindinkább megoldja és sokáig éljen és viragozzék...« Megemlítettő végül a társaság elnökének, báró Apor Károly kir. táblai elnökének azon nyilatkozata, hogy a társaságnak okvetlen *heti közlönyre* van szüksége addig is, míg egy napi politikai és társadalmi lapot teremthet, s kijelentette, hogy e lapnak minden fölmerülhető költségeit kész hordozni azon összegben felül, mely az előfizetők után begyűlhetne.

— JÓKAI MÓR husvét táján lemegy Temesvárra, s ott a helybeli szimügyvámolító egyesület hangversenyén felolvasást fog tartani.

— GVADÁNYI SIRJA. A »Peleskei nótárius« és a »Rontó Pál« költőjének: Gvadányi Pálnak a sirjáról most már biztosan tudják, hogy hol van. Az 1801-ben elhunyt költőt a szakolczai ferenczrendi templom sírboltjába temették. De mikor a hatvanas évek elején e templomot megújították, az ott nyugvók hamvait másodszor temették. Akadt akkor egy kegyeletes férfi, báró Horetzky Nándor, ki a Gvadányi csontjait elvitette Rohófalu nyitramegyei falu templomába. Most ott nyugszanak. Indítvány merült fel, hogy e helyet emléktáblával jelöljék meg.

— NEMZETKÖZI CODEX AZ IRODALMI KIADÓI JOGRÓL. A mult évben tartott berni irodalmi congressus megállapodásaihoz képest a svájci köztársaság elnöke körlevelet bocsátott ki, melyben az európai kormányokat meghívja, küldjenek képviselőket egy értekezletre, mely a nemzetközi irodalmi kiadói jogról codexet szerkesztene. Az angol kormány elhatározta, hogy az értekezletben részt fog venni és BLANCHARD JERKOLDOT, a nemzetközi irodalmi társulat angol bizottságának elnökét értesítette, hogy ADAMS, berni angol követ az értekezletben részt fog venni, de csak consultatív minőségben lesz ott és ebből nem fog kormányára az a kötelezettség hárulni, hogy az értekezlet által megszavazott elveket elfogadja.

— BERNSTEIN német író Berlinben meghalt 72 éves korában. Németországban ő honosította meg a politikai vezércikket; 1848-ban megalapította az »Urwähler-Zeitung«-ot, melyet 1853-ban beszüntettek. Akkor megindította a »Volkszeitung«-ot, mely még ma is virágzik és mely az ötvenes években a német liberálisok legelterjedtebb közlönye volt. Egyik utolsó műve volt a reactió korszakáról írt történet. Schultze-Delitzsch-hez benső baráti viszony fűzte. A népszerű természettudományi értekezések gyűjteménye, melyet Bernstein kiadott, annak idején nagyon el volt terjedve egész Németországban. A »Természet könyve« cz. népszerű munkája magyar nyelven is megjelent. Bernstein igen szép novellákat is írt és ő kezdte művelni a »zsidó novellák« genréjét.

— A »DANISEFFEK« érdekes pör tárgyát képezik most Párisban. Pierre de Corvin, Dumas munkatársa a »Daniseffek« című, nálunk is adatott darabja miatt, bepörölte Dumast, mert ez az ő tudta nélkül ismét átengedte a darabot az Odéon-színháznak, melytől 430 előadás után elvették. A »Daniseffek« szerzőinek eddig 700,000 frankot jövedelmezett. Az érdekes pör tárgyalását, melynél a két író több levele került felolvasásra, mult pénteken kezdték meg; de minthogy tanukihallgatás vált szükségessé, a tárgyalás folytatását későbbre halasztották.

— BJÖRNSTIERNE BJÖRNSSON, jelenleg Párisban él és »Földrajz és szerlelem« című új vígjátékot dolgozik. Fia, Björn Björnson, a ki a hamburgi Stadtheater tagja, Brachmann Holgerrel együtt szintén írt egy darabot, melynek címe »Hernyó és pillangó« és a mely e hóban norvég és német nyelven fog megjelenni.

— GRIMM TESTVÉREKNEK szülővárosukban Hanauban emléket állítanak. A költségek beszerzésére bizottság alakult, mely a németországi és külföldi németeket adakozásra fogja felhívni.

GRIEG LEGÚJABB MŰVE.

(Szónata a-mollban, zongora és gordonkára, op. 36.)

A gordonkajátszók sajátos újévi ajándékot kaptak GRIEG Eduard, kiváló norvég zeneszerzőtől; egy nagyban és egészben a szabályszerű műforma keretében mozgó, de erős nemzeti jellegű és nemzeties hangszínezetű gordonkaszonátát. Grieg ritkán, hosszabb időközökben közrebocsátott művei mindegyike méltán kiváló érdeket gerjeszt, mint közvetlen, mély és költői, bár kissé egyoldalú teremtő ereje, idegenszerű, eredeti eszméi, művelt és alapos zenei természete alkotásai.

Első közrebocsátott műveiben láthatók már finom zenei szelleme, ügyessége a kidolgozásban. Friss eszméi s a német zene tanulmányozásából elsajátított zenei műveltsége. Előszóval művelte a kis formákat, de később is sokat adott, s már ekkor kedvvel kereste fel a harmoniai kombinációk járatanabb zugait. A nagy formákba is ügyesen és gyorsan beletalálva magát, már pályája kezdetén három szonátát írt, egyet zongorára, s két kiválóbbat zongora és hegedűre.

Ezekben a nemzeti hangszínezetet csak ékítésként használta még, s vele az általánosabb jellegű zenei eszméknek csak sajtószertű fordulatokat kölcsönözött, emlékeztetve Gadenek, a nemzetiesben finom és diskrét imodorára.

Később tüzetesen kezdett foglalkozni a norvég nemzeti zenével, a népdalok és táncok sajtószertűségeivel, melyekkel különösen Nordraak Richard, a norvég nemzeti zene tehetséges és rajongó, korán elhalt művelője ismertette meg.

Ezek tanulmányozása után imodorára nagy átalakuláson ment keresztül. Egész sorát bocsátotta közre az excentrikus, túlzó irányú műveknek, melyekben mintegy tüntetni látszik egy kizárólagos, nemzeti sajtószertű zene mellett, daczolva minden megszokottal, ridegen, erélylyel és szigorú következetességgel alkalmazva nemzeti zenei tanulmányaiból merített eszméit.

Ez időben jelentek meg tőle »25 északi népdal és tánc« (op. 17.), a legjellemzőbbek közül válogatva, finom érzékkel harmonizálva; »3 hangkép a népéletből« (op. 19.); Ibsen »Peer Gyrt« című szomorújátékához írt felvonásközi zene és táncok (op. 23.); egy vonós négyes (op. 27.); »Albumlapok« (op. 28.); »Köztünetek két norvég népdal felett« (op. 29.) és »norvég táncok zongorára 4 kére« (op. 35.).

Egybegyűjtve találjuk e művekben a nemzeti zene legsajtószertűbb, legjellemzőbb, legélesebb tulajdonságait, melyek sokszor hallatlan bizarrságokban vannak egymásra halmozva, gyakran erős kontrasztjával a zord, fájdalmas és a vig, bájos hangoknak. A zenében nincs nyoma a tündér-romantikának, melylyel annyira telítve van az északi népek költészete, s mely oly kiváló elemét képezi az északi népzenenek s a hozzánk elterjedt északi műzenében is oly nagy helyet foglal el. Griegnél nincs semmi csodálatos és rege-szerű. Zenéjében érdes, szomorú és daczos, maj kitörő vig és újjongó, de mindenhol mély és tiszta emberi érzelm hangjait halljuk.

A norvég népdalok mélyek és érzelmesek, megvan azon rokonsajtsáruk a német népdallal, hogy a dallamok minden hangja jelentőségteljes, s magában hordja érdekes harmóniák magvait. A dallammenet gyakran botorkál a tritonusban, s ezzel alkalmat ad szegletes, idegenszerű összhangosításra. Saját-ságuk még, hogy erős hajlamuk van a disz-szonáns fordulatokra; rendszeren meglep ben-nünket egy-egy kiemelkedő point és disz-szonáncziával.

A hangrendszer azonos a többi nyugat-európai népekével, de bizonyára későbbben vétetett át és a népzene elszigetelve a többi-től, saját utáin haladva fejlődött. A népzene abban is rokon a nyugat-európaival, hogy eszméi alakíthatók, feldolgozhatók, fejleszt-hetők, az ismert hangszertű formákat is meg-tűrik, s nem rinak ki belőle.

A tánczene leggyakoribb formái a *hal-ling* és az *ugró tánc*, gyakran bizarr fordulatokkal, sokszor kábitó monotóniával; egy-egy szilaj és tüzes fordulatukban emlékeztetve a cigányzenére.

Az egész egy sajtószertű, elszigetelt nemzeti szellem kinyomata. Az ismert, megszokott és az idegenszerűnek vegyüldéke, s rendszeren a szilaj, a naiv és a méla hangulatok válto-kozása.

Grieg legújabb művében, a gordonka-szonátában tisztultabb és mérsékeltébb. Zenei

eszméi rendesebbek, kerekdedek; a kidolgo-zásban kerüli a túlzót, a rendkívülit, s mind-emellett erős nemzeti sajtószertűséget lehel minden hangja. A forma különösen az első részben szabad és rapszodikus, csak nagy vonásokban követve a szonáta formát. Szép, komoly théma vezet be, mely tömör, nyers akkordokkal, folyton erősbül, egy zajos és ünnepélyes bevonulásra emlékeztetve. Azután egy csendes méla dallam következik, jellemző eszéssel az alsó quartra, mely, talán szintén a népzeneből tanult fordulatot Griegnek már több művéből ismerjük. E dallam feldolgo-zása foglalja el az első részt, csendesen folyva, több alakban, majd egy másik kísé-
dallammal gyönyörű párdallá alakulva, majd az első rész befejezésénél újjongó, zajos ala-
kat öltve, s a zárásban átalakítva, ünnepé-
lyes dalként újra felmerülve.

A harmonizálás meglepő ügyes és érde-
kes, s nem kevésbé érdekes követni külön-
nösen a zárás jellemző táncmotívumának
átalakításait s feldolgozásait. Az idegenszerű
eszmék nem vesztik el a szétbontás és fel-
dolgozás által nemzeti érdeket, csak
sajátságukat s színezetüket változtatják.

A nagy hangszertű formában teljes erély-
lyel és következetességgel látunk eddig abban
fel nem használt, idegen zenei eszméket fel-
dolgozva e műben, mely zenei becsét is
messze meghaladó érdeket kelt fel bennünk
még azért is, mert egy pillantást enged eddig
járatlan vidékre, melyen a jövő hangszertű
zenéjének fejlődését véljük látni.

A hangszertű zene fejlődési folyamában
a három első zenei nemzet egymással pár-
huzamosan halad. Mindegyik folyton eltanulta
a többiét eszméit, magáévá tette a többiek
újításait, haladását, s azért teremtésük nem
különbözött egymástól, csak a szerzők egyéni
sajátságai által.

Mikor a romantika új felvirágzása, az
általános és egyetemes helyett behoza a faji,
nemzeti, sajtószertű szellemet a költészetbe,
művészetbe és zenébe, akkor látható volt,
hogy a zene erősebb, költőibb és em-
beribb lett, de a zenei haladás élén
álló nemzeteknek nincsenek már sajtószertű
hangjaik, s eszméik általánosak; a nemzetek
azonban, melyek a hangszertű zene alakulá-
sában és fejlesztésében, felvirágzása és leha-
nyatlásában nem vettek részt, oly zeneanyag-
gal léphetnek abba bele, melyet az még
nem ismert, soha nem használt s fel nem
dolgozott.

A hangszertű zene ezen, a távoli jövőben
lehetséges alakulatának előhírnöke néhány
kiváló idegen nemzeti zenemű, köztük a jelen
szonáta. Általános hatása nem várható, mert
sok oly eszköztől, mely rendszeren alkalmaz-
tatik, megfosztja magát, de annál jobban
megőrizi eredetiségét. Nem követ ismert
mintákat, de közvetlen teremtő és alakító ere-
jét annál inkább mutatja.

Thron, a szegény norvég falusi hegedűs-
gyerek története szolgálhat a norvég zene
allegóriájával.

Hegedűjét egy náluk elhalt kóbor *csí-
gánytól* öröklé, játszani magától tanult meg,
utánozva a természet és a népzene hangjait;
mikor azonban először mutatta be művésze-
tét egy falusi nászmeneten, oly csodálatos
dolgokat játszott, hogy senki sem értette meg
zenéjét. Elkieseredésében darabokra akarta
törni hegedűjét, de csak húrjait metszé szét
s azok közül is a legutolsót, a legmélyebbet
épen hagyta.

A sajtószertű művészet, mely e mesét em-
lékünkbe idézte, szintén a természettől, a
néptől tanult. Voltak álmái s a magasban és
a távolban lebegő eszménye, de midőn mű-
vészete nem keltett visszhangot, egészen letért
a járt útról, megfosztá magát a szokott esz-
köztől. Csak egy húrja maradt meg hege-
dűjén, de a legmélyebb.

ÉRDY LAJOS.

EGY ÉGETŐ KÉRDÉS.

Zeneköreink egyik előkelő állású szemé-
lyiségétől veszszük a következő sorokat:

»Ugy az előadó művészek, mint a zene-
kedvelő nagy közönség köréből évek óta
hangzik a méltó panasz azon kínos, keserves
állapot miatt, melyet fővárosunkban a czél-
szerű, kizárólag zenészeti czélra szolgáló hang-
versenytermek hiánya okoz. Külföldön alig
van valamire való kis város — bár csak 1/3
rész annyi lakossal, mint a memnyivel Buda-
pest bír — a mely legalább egy ily tisztessé-
ges zenecsarnokkal vagy teremmel ne dicse-
kedhetnék; holott nálunk, az óriási mértékben
emelkedő magyar fővárosban, hol gombamódra
nőnek a paloták, melyek tulajdonosai csak-
nem kivétel nélkül zenészek vagy értelmes
műkedvelők; hol a zeneegyletek szemlátomást
fejlődnek és szaporodnak, hova évenként el-
látogat egynéhány a világ elsőrendű művészei
közül, — itt évtizedek mulnak el panaszszal
a vígadó rossz akusztikája és léghezuma, a
Hungária helyszűke és konyhabúze, a zene-
kedvelők termének tikkasztó légmérséke ellen
és megtörténik nem egyszer az (a mi legújab-
ban egy Rubinsteinnel megtörtént), hogy az
egyetlen nagy terem, a vígadóé, a farsang
miatt hangverseny czéljából vagy éppen nem
kapható, vagy csak oly mesés árárt, mely a
hangverseny finanziaális eredményét kétsé-
gessé tenné.

Nem időszertű-e valahára komoly esz-
meesere tárgyává tenni egy zenecsarnok épí-
tésének kérdését, megbeszélni a módot és esz-
közöket, melyekkel alkalmas helyen telek, az-
után terv és kivitel — mindenek előtt pedig
pénz előteremthető volna?

A képzőművészetek oly rohamos fejlődése
mellett, a melynt fővárosunkban örömmel tap-
asztalunk, nem tartjuk méltó és illő dolog-
nak, hogy a zene tovább is tespedjen a hazá-
lanság állapotában. Bizton hiszszük, hogy a
zenecsarnok eszméje mellett sorakozni fognak
mindazon jó izlésű és nemes gondolkodású
lakói Budapestnek, kik a hangversenyeket nem
puszta divatból szokták látogatni.

Melegen ajánljuk e kérdést a zenészközö-
ség figyelmébe.

— H. — S.

Szinte fölöslegesnek tartjuk megjegyezni,
hogy a »Harmonia« szerkesztősege a maga
részéről csatlakozik a fent közölt felhíváshoz
és az abban foglalt eszmének bármely oldal-
ról jövő megvalósítását egész erélylyel támo-
gatni kész. Czélszerűnek vélnök, ha az *u-
gyben* legközelebb érdekelt felek, ugyanint a *nem-
zeti zenede*, a *zenekedvelők egylete* s talán az
országos zeneakadémia is egymással érintke-
zésbe lépnek, egyelőre azon czélből, hogy
a mindegyik intézet számára szükséges helyi-
ségeket, valamint az esetleges hozzájárulás
mértvét állapítsák meg. Meg vagyunk győ-
ződve, hogy összetartás és szilárd akarat
mellett a tervezett hangverseny-épület létesí-
tése biztosítva van.

A szerk.

ZENÉSZETI HIREK.

~ GOLDMARK KÁROLYNAK ÚJ OPERÁJA.
Lapunknak egyik multkori számában jelen-
tettük, hogy GOLDMARK KÁROLY új operán
dolgozik, melynek szövege Lippiner Siegfried
fiatal jeles német írótól ered. Az új dalmű-
nek czíme, mint most a legilletékesebb oldal-
ról értesülünk, nem »Attila«, hanem »Merlin«.
Goldmark, ki két héttel ezelőtt érkezett
Bécsbe, márczius végén ismét Gmundenbe
megy, hol értesülésünk szerint, a nyár végéig
a dalművet teljesen be akarja fejezni. »Merlin«,
ép ugy, mint a »Sába királynője« a bécsi
udvari operában fog először színré kerülni,
még pedig a legközelebbi őszszel. Reméljük,
hogy Budapest számára is megszerzik
Goldmark hazánkfia új művét. A bécsi zene-

világ kíváncsisággal várja a mesternek második nagy opusát, már azért is, mert Goldmark, ki a keleties zene-styl-nek egyik legkiválóbb művelője, barátjai előtt oda nyilatkozott, hogy ezen dalműben a régi iránynyal határozottan szakítani fog.

~ AZ ÚJ OPERAHÁZBAN egyelőre négy előadás lesz hetenkint; 1885-ben azonban, a közkiállítás tartama alatt minden estén lesz előadás. BROULIK Ferencz tenorista a lyrai szerepekre szerződött, PAULI helyébe, a ki megváltik az operától. Valószínű azonban, hogy Broulik egy pár nagyobb tenorszerpet is el fog vállalni; PEROTTI megmarad az operánál, eddigi szerepkörében.

~ SPÁNYI IRMA kisasszony, a nemzeti színház tagja, ki husvétkor megváltik ez intézetől, Berlinbe a »Kroll« színházhoz kapott szerződési ajánlatot előnyös feltételek mellett.

~ PÁLYÁZATOT hirdet a népszínházi bizottság *nyitányzenére* a következő feltételek mellett: 1. Kívánatik egy a népszínművek előtt játszandó magyaros stílusú nyitányzene, amely lehet akár egészen saját szerzemény, akár ismert daloknak olyan összeállítás, hogy az összeállítás és kidolgozás művészi értékkel bírjon. 2. A hangszerelt partitúra idegen kézzel leírva, bekötve s jelűcs levélkével ellátva, 1884. évi október hó 1-én déli 12 óráig a bizottmány jegyzőjéhez, Márkus József urhoz (régii városház) küldendő be. 3. A pályadíj 20 drb. 10 frankos arany. 4. A pályabírótság erre felkérendő szakértőkből fog állani. 5. A pályázatra beküldött kéziratok a szerzőknek nem fognak visszaadni.

~ ERKEL ELEK, a népszínház karmestere, magyar irányban tartott szimfóniát fejezett be nemrég, s azt előadás céljából BELLOVICS Imre, a budapesti zenekedvelők egylete karnagyánál benyújtotta.

~ WILHELMJ ÁGOST, a világhírű hegedűművész márczius végén fővárosunkban hangversenyt fog rendezni. Wilhelmj jelenleg Belgiumban aratja a babérokat, f. hó elsején Brüsszelben játszott ritka sikerrel; az ottani kritika különösen nagy hangját és mély át gondolt játékát dicséri.

~ SZÉKELY IMRE jeles zeneszerzőnk, kinek zongora-ábrándjai külföldön is széles körben ismeretesek — egy rapszódíát bocsátott sajtó alá, mely nemsokára meg fog jelenni. Ez a második rapszódia, melyet a kitünő zongora-paedagogus ír, s bizonyára méltán sorakozik eddigi harminczhét ábrándjához.

~ E hó 9-ikén a helybeli szerb-nőegylet táncvizgalommal egybekötött »Beszedát« (hangverseny) rendezett, melyben közreműködött, szerb dalokat énekelve a nagy-kikindai »Guslje« című egykeskar s dr. Pacsu N. Zomborból, a ki szerb »Rhapsodiákat« játszott zongorán. Az egész nem annyira művészeti értékeért, mint inkább valamely »kuriosum« érdemel említést.

~ A MULT ÉVTIZED alatt nem kevesebb mint 31 hegedűhangverseny jelent meg a következő szerzőktől: Becker, Brahms, Bruch, Brüll, Damrosch, Dietrich, Dvorak, Gade, Gernsheim, Godard, Goetz, Goldmark, Hartmann, Hiller, Joachim, Krug, Lalo, S. de Lange, Moszkovszki, Raff, Reinecke, Reissmann, Rüfer, Ruhl, St. Saëns, Sitt, Struss, Tschai-kovszky, Urban, Vieuxtemps, Wieniawski. Látnivaló, hogy memyre alaptalan a hegedűsök azon állandó panasza, hogy a zeneszerzők az ő hangszerüket a zongorával szemben elhanyagolják.

~ A MISKOLCZI ORSZ. DALŰNNEPÉLY összelőadásának műsora már megállapított s a következő számokat fogja tartalmazni: »Szózat« EGRESSY BÉNITÓL, »Hymnus« ERKEL FERENCZTŐL, »Rajnai bordal« LISZT FERENCZTŐL, »Magyar király induló« (ez alkalomra írott) HUBER KÁROLYTÓL, »Szentelt hantok« MOSONYI MIHÁLYTÓL, »Bucsi« és a »Hajós imája« HUBAY JENŐTŐL (mindkettő ez alkalomra írott).

lomra íratott), továbbá MIHALOVICS ÖDÖN, az orsz. színi tanoda főigazgatójának egy új férfikarát. A nevezett karok már nagyrészt sajtó alatt vannak, s legkésőbb f. évi márczius hó 15-éig fognak a tagegyleteknek szétküldetni.

~ KECSKEMÉTRŐL írják lapunknak, hogy ott mult vasárnap érdekes zeneünnepély volt. Szabados Géza fiatal zenetanár ugyanott két évvel ezelőtt zene-konzervatoriumot alapított, melyben ma már hatvan növendék nyer zeneoktatást, a zongora, hegedű és ének tanszakaiban. Szabados saját erejéből alapította s tartotta fenn eddig a zsenge intézetet, most azonban, hogy tanítványainak haladásában szép eredményt képes felmutatni, a szaporodó terhek részbeni viselésére pénzsegélyt kért a várostól. Hazánkban, hol a kulturális intézmények még annyira parlagon hevernek, a legcsekélyebb mozgalom is örvendetes s csakis maga érdekében teendő Kecskemét városa, ha Szabadosnak a kért segélyt megadja s ez által tanítványait egy művészi intézménnyel szaporítja. Tanrendszerének alaposságát bebizonyítandó, mult vasárnap Szabados a zenede helyiségeiben nyilvános vizsga-hangversenyt rendezett, melyen nagyszámú közönség, a város polgármestere és Huber Károly, a budapesti nemzeti zenede karnagya és tanára is jelen volt. Ez utóbbi Szabados Géza kérelmére utazott Kecskemétre, hogy szakértő véleményét adjon a tanítványok haladásáról. A vizsga-hangverseny jól sikerült, a tanítványok egyes előadásai igazolták tanítójuk racionalis tanmódszerét. Huber Károly ugy az intézet buzgó vezetőjének, mint a polgármesternek is meglegedését fejezte ki a tapasztaltak nyomán s a maga részéről is melegen ajánlotta Szabados Géza kérelmét a mérvadó körök figyelmébe. Este a hangverseny után a »Tomaskó« teremben díszlakoma rendeztetett Huber Károly tiszteletére, melyen a polgármester mondott reá felköszöntőt.

~ SZEGED február 11. Szombaton, 9-ikén színházunknak operette-premierje volt, ekkor került ugyanis színre LECOCQ operetteje a »Kanári hercegnő«. Az új operette nem aratott sikert s a közönséget hidegen hagyta, úgy hogy alig hangzott föl itt-ott egy kis erőltetett taps. A darab fényesen van kiállítva, de az előadás nem volt kellőleg előkészítve. A szereplők között legnagyobb tetszést SPÁNYI Lenke (Inez) aratott. Ez a fiatal kezdő már is annyi ügyességgel, s oly otthonosan forog a színpadon, hogy a néző szinte feledj, hogy a kisasszony színi pályája csak néhány hónapot számlál. PEPITÁ VADNAI Vilma játszotta. A férfiak közül különösen MAKÓ TÚNT FÖL Bombardos szerepében. A »Kanári hercegnő«, a premierje hideg fogadtatása után ítélve, aligha lesz vonzó operetteje a műsornak.

~ A BÉCSI OPERA műsora 1883-ban 70 dalműre terjedt ki, a mi elég szép szám és más operaszínházaknak utánzásra méltó például szolgálhata.

~ A BÉCSI PHILHARMONIKUSOK Berlinbe szándékoznak menni 3 hangversenyre.

~ AZ OLASZ OPERASZÍNHÁZAKRÓL fozsz hírek érkeznek. A nápolyi San-Carlo színháznak be kellett szüntetni az előadásokat, mert a közönségnek ingerültsége aggasztóvá lett (!) Gioconda, Ponchielli operája, áldozatul esett a nápolyi közönség haragjának; megbukott az első estén, másodsor nem is merték adni. Hasonló balsorssal küzd a Reggio-színház Turin-ban, a Carlo-Felice Génúában, a Bellini-színház Palermo-ban, a Teatro Regio Parmában, sőt a milánói Scala is. Egyedüli kivételt tesz az Argentina-színház Rómában, hol jelenleg Galli-Marié asszony szerepel Carmen-ben folyton tartá el.

~ VERDI, öreg napjaira egymásután szedi elő fiatalkori operaműveit és javitgat rajtuk,

a mennyit javítani lehet. Így tett a »Simon Boccanegra« című operával, így tesz most »Don Carlos«-sal, melyet már az új átdolgozás szerint adtak elő a milánói Scala-színházban. Az előjáték (prolog) és az összes táncdarabok elmaradnak; ellenben meg van toldva az opera egy új kettőssel (baryton és bassus), a zenekari rész pedig tetemesen ki van bővítve. Az a kérdés már most, hogy mennyit nyert ezen átalakítás által a mű? A »ballabili«-k elhagyását senki sem fogja sajnálni, annál inkább azonban a prolog törlését, melyből Verdi csak a tenorrománzót tartotta meg, ezt is más helyre beillesztvén, az első felvonásba; a zene ugyanaz, de a változtatott keretben nem teszi azt a hatást. Az új kettős nagyon szép, hatalmas drámai erejű, de — a mi Verdi-nél elég jellemző — nagyon is ácsap a declamatorius zenébe! Ez a véleménye az olasz kritikának; a ki pedig ismeri az olasz zenebírálatnak gyöngéit, az tudni fogja, hogy e szavakkal Verdit nem kevesebbel akarják vádolni, mint Wagnerizmussal. Verdi az ő utolsó »maniera«-jában — »Aida« után — kétségtelenül Wagner-hez közeledett. Új műben talán akadály nélkül követhette volna hajlamát, de régiebb műveiben a styl-fajoknak ily ellentéte nagyon is kirívó lesz. A többi változtatások, melyeket Don Carlos-on véghez vitt, csekély természetűek, nagyobb részt a helyesebb drámai expositió kedvéért történtek.

~ A PÁRISI OLASZ OPERA részvénytársulattá vált, 440,000 frk. tőkével, mely 88 drb. 5000 frkos részvényből alakult.

~ MENDELSSOHN BÓDOG születésnapjának évfordulóját (febr. 3.) ülték meg — Párisban, Pásdeloup által rendezett hangversenyyel, melyben — a Mozart-féle Requiem kivételével kizárólag Mendelssohn szerzeményei kerültek előadásra.

~ PLANQUETTE-nak új operette-jét adták elő Londonnak egyik legújabb színházában, a théâtre de l'Avenir-ben. Címe »Nell Gwynn«. Szövegét írta Farnie, zenéjét Planquette, kiról a »Ménestrel« gúnyosan megjegyzi, hogy »M. Planquette décadément ne travaille plus que pour l'exportation«.

~ ÚJ CSILLAG tűnt fel Florenzben a zongoraművészet egén, Lisztnak egyik tanítványa: COGNETH Luiza sz-mélyében. Nápoly-nak e forró vérű leánya a florenzi »Filarmonica« hangversenyén lépett föl, mely hangversenynek a műsora kizárólag zongoraművekből volt összeállítva. Az ottani kritika nem győzi eléggé magasztalni a fiatal művész nő játékát. — Érdekes jelenséget képez a florenzi zenei körökben egy 20 éves nápolyi fiatal ember, a ki phaenomalis baritonjával általános fel-tűnést kelt. A rendkívüli tehetségű énekes névszerint: Bernardo CANTALAMESSA, úgy kitünő komikumával, mint komoly előadásával egyaránt elragadja a közönséget.

~ AZ OLASZ OPERASZÍNHÁZAKBAN az 1883. év folyamán 21 új operát adtak elő, a mi jelentékeny apadás a megelőző évek újdonságaihoz képest. Eddig rendszeren 40-45 új opera esett egy évadra.

SZÍNHÁZI HIREK.

= A NÉPSZÍNHÁZI PÁLYÁZATA. A fővárosi népszínházi bizottmány a következő pályázati hirdetést teszi közzé: A budapesti népszínházi bizottmány a magyar népszínműirodalom fejlesztésére hatni kívánván, pályázatot hirdet népszínművekre a következő feltételek mellett: 1. Ambár a falusi népeletről vett népszínművek a pályázathoz ki nem záratnak, mégis a

bizottság főcélja ezúttal az írók figyelmét a magyar városi vagy fővárosi népelet felé fordítani, s egyenlő értékű két pályamű közül előnyben kívánja részesíteni az utóbbit. 2. Megkívánja a bizottság, hogy czégyeres bűnök kerültessenek s a darabok tendenciája és hangja nemcsak minden frivolitástól ment, hanem olyan is legyen, mely a magyar hazában élő nemzetiségek és felekezetek egyikét sem sérti; erkölcsnemesítő és hazafiságra buzdító. 3. A jutalmazandó mű előadásának kizárólagos joga Budapesten, a budapesti magyar népszínház előadása előtt sehol színre nem hozható. A mű kinyomatásának s vidéki színpadokon adatásának joga a szerzőé marad. 4. A pályadíj 100 db. 10 frankos arany, mely összeg a jutalomra érdemesített darab szerzőjének a pályázat eldöntése után azonnal ki fog fizetett. 5. A bizottság fentartja magának a jogot, hogy a pályadíjat csak azon esetben adja ki, ha akár irodalmi, akár színpadi értékkel bíró darabot talál a pályázók között. 6. Csak egész színházi estét betöltő, magyar nyelven írt népszínművek tarthatnak igényt a jutalomra. 7. A pályázók művek idegen kézzel, tisztán lemásolva, bekötve, lap-számozva és jelíges levélkével ellátva a népszínházi bizottság jegyzőjéhez: Márkus József urhoz (régí városi háza) küldendők be. 8. Az ötágú pályabíró, a népszínházi bizottság kiküldendő tagjaiból s erre felkérendő írókból és színészekből fog állani. 9. A pályázat lejár 1884. évi október hó 1-én déli 12 órakor. 10. A jutalmat nem nyert művek kéziratát szerzőknek nem adatnak vissza.

— A BUDAI SZÍNHÁZAK művészeti és gazdasági vezetésére kiküldött bizottság hétfőn ülést tartott, a melyen a színházak kiadása ügyében is döntő határozatot hozott. Jelen voltak: Prónay József belügyi államtitkár, Ribáry József min. tanácsos, Paulay Ede, mint a nemzeti színház megbízottja, Darányi Ignác, Országh Sándor, Scheich Károly főv. bizottsági tagok. Hosszasabb eszmecsere után a bizottság úgy találta, hogy a bérleti feltételek már minden forumon jóváhagyást nyer- vén, a színházak kiadása iránt megteheti a lépéseket. Miután többen jelentkeztek már a színházakért s a közgyűlés felhatalmazást adott a bizottságnak a nyilvános pályázat és a meghívás közti szabad választásra, a budai szí- nügyi művészeti magaslátát megőrizni és bizto- sítani úgy hitte a bizottság leginkább lehetőnek, ha első kísérletül *mellőzi a pályázatot*, s egy ajánlkozával lép meghívás útján érkekezésbe. A választás egyhangúlag FELEKI MIKLÓS-ra esett, a ki a bizottság felszólítására három nap leforgása alatt köteles 1000 frt bánat- pénzzel ellátott ajánlatát beadni, hogy el- fogadja-e a feltételeket. A mennyiben vele netalán megegyezésre jutni nem lehetne, ak- kor rövid idő alatt még CSÓKA SÁNDOR-t és GERŐFI ANDOR-t, valamint KRECSÁNYI IGNÁCZ-ot fogják ajánlatadásra felhívni. De általános a meggyőződés, hogy erre nem kerül a sor.

— A VÁRSZÍNHÁZ részére nyújtandó sub- ventio összege — mint a »Nemzet« értesül — évi 6000 forintban állapított meg.

— A SZINIGAZGATÓI ENGEDÉLYEK meg- hosszabbításáért eddigelé 22 vidéki szinigazgató folyamodott, míg 10 még eddig nem nyújtotta be kérvényét. Új folyamodó csak kettő van és pedig Bárány Károly, most Gáspár Jenő társa és Irsai B. Zsigmond daltársulati igaz- gató, a ki Aranyosy Gyulát jelentette be művezetőül. A központi igazgató-tanács a kér- vények tárgyalását a hó második felére halasz- totta, a mennyiben bevárának tartja a f. hó 10-kát, mint a hátralékok befizetésére kijelölt záros határnapot, hogy annak tekintetbe véte- lével, kik tettek és kik nem tettek eleget kötelességüknek, határozhatson ez igen fontos ügyben.

— SZINÜGYJAVÍTÓ BIZOTTSÁG. A magyar színész - egyesület központi igazgató - tanácsa legutóbb tartott ülésében Pázmándy Dénes és Barta László tanácsstagok indítványára elhatá- rozta, hogy a színészet állami segélyének ki- eszközésére bizottságot alakít, mely az állami segély kéréséhez szükséges adatok gyűjtésén kívül, egyuttal a vidéki színészet mostani szer- vezetét is tanulmányozza és állapítsa meg, vajjon az oly alapon nyugszik-e, hogy ahhoz a fejlődés reményét, a segély mellett is kötni lehetne. E bizottság tagjaul megválasztottak: Pázmándy Dénes, dr. Váradi Antal, Feleki Miklós, Bényei István és Bártfay A. — Ugyan- csak a bizottság nevében Bényei irodaigazgató a következő kérdéseket intézte a szinigazga- tókhoz: 1. milyen társulatot, illetve milyen gázsit bír meg egy-egy város egy a téli, mint a nyári időszakban? 2. hol részeseül a színé- szet, illetve igazgató és mily előnyökben? 3. a színházak (színi helyiségek) minő előnyök vagy terhek mellett adatnak ki? 4. hol, meny- nyi ideig és mikor legjobb működni a szin- társulatnak? hol lehet, miként és kik által a színészet részére némi előnyt vagy segélyezést kieszközölni? hol és kik a szinügynek leg- tekintélyesebb és legbiztosabb barátai?

— A NEMZETI SZÍNHÁZ vasárnap este szintén megünnepelte Kisfaludy Károly szü- letésének évfordulóját, előadván a költő da- rabjai közül »A nőörzö« és »A fősvényt«. Mindkét darab élénken hatott a közönségre. A szereplők közül kiváló tetszést arattak SZI- GEI JÓZSEF és IMRE urak, P. MÁRKUS EMILIA és VIZVÁRINÉ asszonyok az első darabban; UJHÁZI ur és MOLNÁRNÉ asszony a második- ban. A korhű jelmezek, női hajviselet is nő- velék a darab hatását.

— JÓKAINÉ, — mint Kassáról írják — hétfőn, f. hó 18-án érkezik oda. A pályá- udvarban a város polgármestere, a szinügyi bizottság egy női tagja, a kaszinó-bizottság és a színészi kar fogadják. Jókainé, mint Kassa város vendége, a Schalkház szállóban fog lakni, hol az érkezés estéjén szűkebb körű estély lesz. Kedden próba lesz a »Coriolán«-ból, JÓKAI szerdán érkezik és este jelen lesz a színházi előadásban. A színpadi ünnep al- kalmával Jókainénak egy brillant brocheval díszített babérkoszorú nyujtatik át. Színház után bankettet rendeznek a Schalkház ven- déglőben. Csütörtökön délután Jókai *felolva- sást* tart a társalgó-egyesület nagyertermében. Ez alkalommal a társalgó-egyesület értékes serle- get nyujt át Jókainak, a felolvasás után a Jókai- pár tiszteletére fáklvmenet és közvacsora lesz. Az előadásból befolyó pénz a színház- alap javára, a felolvasás jövedelmének fele egy új színház építési alapjára, a másik fele részben a hírlapírók nyugdíjalapja, részben a magyarosodás terjesztésére fog fordítani.

— A SZINÉSZEGYESÜLET központi igazgató- tanácsa a színészi *fégyelmi bíróságot* az 1884. évre a következőleg alakította meg. Elnök: Feleki Miklós, tagok: Váradi Ferencz, dr. Vida Jenő, dr. Várady Antal és Bartha László, előadó Bényei István iroda-igazgató, jegyző: Bártfai A. titkár.

— PRIELLE KORNÉLIÁ Nyitrán megérke- ztek a nyitrai megyei szinügyi bizottság várta a vasutnál. Szulovszky alelnök röviden üdvö- zölte a művésznőt, kit aztán hosszú kocsisor kísért el lakására. Első fellépte a művésznő- nek a »Női harc«-ban, második a »17-ik cikk«-ben a harmadik a »Proletárok«-ban lesz.

— JÁSZAY MARI e hó 23-án indul Ko- lozsvárra, hol hétszer, vagy nyolcszor fog fel- lépni legkiválóbb szerepeiben. Első fellépte valószínűleg 25-én lesz, mely alkalommal »Borgia Lucretia« czímszerpét fogja ját- szani. Később az »Ember tragédiájában« és »Cymbeline«-ben fog fellépni.

— HEGYI ARANKA k. a. hétfőn tért vissza Szabadkáról, a hol rendkívüli sikerrel ven- dégszerepelt és fényes diadalokat aratott.

Valahányszor csak fellépett, rengett a ház a viharos tapsoktól. Szombaton volt búcsú- fellépte, a mikor egyik legjobb szerepében »Lili«-ben ragadta el a közönséget, mely szünni nem akaró lelkes tapsokkal és valósá- gos virág-esővel hálálta meg a neki nyujtott él- vezetet. A művészöl kilencz gyönyörű bokrú- tát kapott. De a közönség és Szabadka város előkelősége a színházon kívül is folyton adta jeleit tiszteletének és rokonszenvének. A fő- polgármester egy nagy ebédet adott, melyen a város színe-java és a főispán is megjelent. Ebd után pedig sétakocsizást rendeztek a szeretetreméltó művészöl tiszteletére. Mikor Hegyi Aranka k. a. elhagyta a várost, az előkelőség egész kocsisorral kísérte ki a vas- utra.

— »A VÉN KUPECZ«, BERCIK Árpádnak népszínműve, ismételt halasztás után, végleges megállapodás szerint, pénteken február hó 22-én kerül először színre a népszínházban, Blaha Lujza asszonnyal az egyik főszerepben.

— »MAGDOLNA«, ez lesz czíme a nép- drámának, melyet RÁKOSI Jenő — mint em- litettük, — a minap befejezett. A darabot a népszínház igazgatósága elfogadta és már ki is szerepeztette.

— SZÉKESFEHÉRVÁRTI Jókainé-Laborfalvi Róza asszony, a márcz. 5. és 13-dika közti héten lép fel »Coriolanus«-ban.

— KOLOZSVÁR városa az eddig adott 300 frt helyett — mint írják — 1000 frt évi segélyt fog megszavazni a színház részére.

— SZEGEDRŐL írják lapunknak: Az elmúlt héten került nálunk színre először SHAKES- PEARE »Szent-Iván új domka«, fényes ki- állításban s kitűnő előadásban. A szereplők közül különösen Nagy Ibolyka s Szatmári Árpád tűnt föl. Amaz »Puck« ez »Zuboly« szerepében. A zenekar azonban nem állott az előadók magaslátán, s Mendelsohn bájos szépségű zenéjét ugyancsak ellapította. — A jövő hét újdonsága Abrányi Kornél új szin- műve »Olga« lesz. Az »Ember tragédiáját« is megszerezte igazgatónk, s azt márczius hónapban szándékozik színre hozni.

— KASSÁN Dóczy »Utolsó szerelem« című vígjátéka f. hó 4-én került színre. A vígjáték oly hatással és tetszés mellett ada- tott, melyben eddig kevés mű részeseült a kassai színpadon, úgy hogy kilátás van rá, miszerint még néhányszor ismételni fogják. Ez egy alkalommal zsűfolt ház volt; még a zene- kari helyeket is ki kellett adni.

— A SOPRONI ÉS POZSONYI városi szin- háznak egy igazgató alatti egyesítésére alakult bizottság átiratilag fölkérte az orsz. magyar színész-egyesület igazgatótanácsát, hogy ez ügyben véleményt adjon. Az igaz- gatótanács legutóbbi ülésében tárgyalván ez átiratot, elhatározta, hogy a bizottságnak kül- dendő válaszban mindenek előtt a hazafias törekvésért, mely a magyar színészetnek tért akar nyitni, köszönet nyilváníttassék. A föl- vetett eszme kivételének módozataira nézve azonban a tanács nincs azon helyzetben, hogy a magyar és német színészetnek egyesítését bármily módozatok mellett is czélszerűnek találja. Azon óhajának ad azonban a tanács kifejezést, vajha a német színészet a nevezett városokból végleg eltávolíthatnék, s kéri a bizottságot, hogy működését ebben az irány- ban érvényesítse.

— SZABADKÁN — mint hírlik — HELVEY Laura k. a. és VIZVÁRI Gyula ur fognak vendégszerepelni.

— MOLNÁR GYÖRGY nagy tetszéssel játsza a vidéken Moliéret és Shakespeare-t. Nem rég Kassán »Coriolán«-ban és »Mizan- trop«-ban lépett fel; mindkettőben nagy kö- zönség előtt, viharos tapsok közt.

— NYÉKI JÁNOS szinigazgató Bukarestbe indult társulatával. Utközben Lugoson meg- állapodott 12 előadásra.

= BÉCSBE legközelebb francia színtársulat jó vendégszereplésre; a társulat legnevezetesebb tagja Me. CÉLINE CHAUMONT. A társulat műsora: »Cigale«, »Divorçons«, »La petite Marquise«, »Le petit Abbé«, »Lolotte«, »Toto chez Tata«, »Consolateur« és a monológok egész sora. Mint egy bécsi lap írja, a társulat Bécsen kívül a következő városokban fog előadásokat tartani: Budapest, Grác, Trieszt, Velence, Bukarest, Galacz, Jassy, Lemberg és Krakkó.

= A PÁRISI ÉDEN-SZÍNHÁZBAN »Sieba«, Manzetti balletje távolról sem aratott oly nagy sikert, mint az »Excelsior« tánczköltemény, mely eddig mindig tele házat csinált. Az Éden-színház nagyon rossz üzletet csapott a »Siebá«-val, daczára az első tánczosné Virginia Zucchi nagy művészetének. A ballet hamar le is fog vétetni a színről.

= ANGOL SZINDARAB A HINDUKNÁL. Sheridan hírneves darabja, »The school of Scandal«, mind indiai lapok jelentik, gujerati nyelvben nemrég színre került Bombayban egy olyan társulat előadásában, mely belföldi drámák emelésére alakult. De az angol darabot át kellett dolgozni, hogy a parsik szokásaihoz, gondolkodásuk módjához jobban hozzá illő legyen. Sir Peter Trazle mint Bijubwacoa jelenik meg, Ladi Trazle mint Jari; ez utóbbi szerepet egy fiu játszotta, mert a hinduknál még fölötte nagy az előítélet ahhoz, hogy nőnek a színpadra lépést megengedhetnék. A Charles és Joseph Surface testvérek neve e darabban Dardy és Belu. A darab ilyen indus jelmezű előadása általános tetszésre talált.

= A PÁRISI VARIÉTÉS-SZÍNHÁZBAN mult pénteken MEILHAC és MILLAUD-nak »La Cosaque« című vaudeville-je került színre. A cím szerepet Judic asszony adta. Dúsgazdag orosz hercegnőt játszik e darabban, ki lóháton megy be az elite-bálba, az oroszánketreczbe lép nótázni, palotájában szabadonbocsát néhány oroszánt, bőven osztja az ajándékokat és a revolverlővéseket és nagykorúsattatása, azaz három nap óta, 200,000 rubelt tékozt el. Családjá elhatározza, hogy gondnokság alá helyeztetését kéri a cszártól. A hercegnő ennek neszét veszi és szökni kíván. Epen akkor vetődik a kastélyba egy párisi commis voyageur, a derék Primitif, a kinek első teendője megígérni az egyik szobaczcizusnak, hogy elviszi Párisba. A hercegnő megragadja az alkalmat, szerepet cserél a szobalánnyal, Primitif urammal Párisba megy, beáll Primitif gazdájához, ott felforgatja az üzletet, a vevőket korbáccsal tractálja, mintha muzsikus volnának, majd pedig, mikor megkapja hazulról a várt pénzt, 300,000 frankon megveszi az üzletet és Primitif urat kinevezi igazgatónak 30,000 frank fizetéssel. Időközben megjön a csár parancsa, hogy a hercegnő 24 óra alatt menjen férjhez, máskülönben vagyona elkoboztatik. A hercegnő, nem találván kéz alatt más férfit, Primitifnek ajánlja fel kezét és vagyonát. Primitif azonban kijelenti, hogy ő nem lesz olyan nő férje, a ki pillanatnyi szeszélyből jön hozzá, és a ki nem tartja őt se szépnek, se szellemesnek. Dívatarusok közt ez nem szokás. A hercegnőt e büszke nyilatkozat nagyon meghatja és most már nem csak kezét és 40 millió franknyi vagyonát, de szívet is felajánlja a derék commis voyageurnak, a ki már akkor szeretett bele, mikor azt hitte, hogy egyszerű szobalányt szöktet. A darab nagy sikert aratott. Judic asszony orosz dalai és eredeti orosz öltözékei is nagyon tetszettek.

= AZ OROSZ SUBVENTIONÁLT SZÍNHÁZAK a lefolyt évet két millió rubel deficitel végezték és most e színházaknál a személyzet csökkentése és a műsor egyszerűsítése által nagyobb megtakarításokat akarnak eszközölni. Azt tervezik, hogy a Mihályszínház és az olasz opera csak november, december, január és február hónapokban legyen nyitva.

A JAPÁNI MŰVÉSZET.

(L'Art japonais, par Louis GONSE, Paris, Quantin, 1883.)

LOUIS GONSE chromolithographiakkal, metszetekkel és facsimile-kkel illusztrált két kötetes műve a japáni művészetről az egyetlen alapos és kimerítő tanulmány, melyet eddig a szélső kelet legérdekesebb népének művészetéről közzé tettek. E mű egyaránt fordul a tudósokhoz, gyűjtőkhez és még azokhoz is, kik divatból érdeklődnek a japáni műtárgyak iránt. De a mint hogy kitűnő szakértőre volt a kiadó által bízva a mű megírása, úgy elsőrendű illusztrátor is találkoztott, ki a könyvet ékítette és egyszerűsített hasznosabbá is tette. GUÉRARD H. illusztrációi egész új találmánynak mondhatók. Jules Jacquemart óta senkinek sem sikerült úgy, mint Guérardnak a bronz, a jade anyagának ennyire hű képét adni. Jacquemart talán nem is adta volna vissza ennyire a valóságot a véletlen — mondhatnók — minden brutalitásával. Japánnak, ez ázsiai Athén-nak, megvannak a maga különczökdései és Guérard e mű illusztrációiban egyenlő gondtal és lelkiismeretességgel tolmácsolta Japán tiszta művészetét és legérdekesebb különlegességeit. Művészeti és nyomdászati tekintetben e könyv tehát elsőrendű: irodalmi és műtörténeti tekintetben pedig valóban jelentékeny. Bátran mondhatni, hogy páratlan könyv.

Szerzője két félvnek hódolt, midőn e nagy művet létesítette. Az első az, hogy a japáni művészet történetét szilárdan körül kell határolni a politikai történettel — és ez utóbbi tekintetben felhasználta a legújabb műveket, melyek e tárgyról Angliában és Németországban megjelentek — és hogy az egyes művészeknek ki kell jelölni helyüket az egyes császárok vagy shiögoun-ok korában, úgy hogy a kor, melyben a művészek éltek, kétséghelyezhető többé ne legyen. A második pedig az, hogy a japáni történet egyes korszakait, szintén csak a legnagyobb angol tanulmányok alapján, mintegy hozzá kell csatolni az európai történet egyes korszakaihoz, úgy hogy a korok között bizonyos analógia legyen észlelhető. Így például a japán művészek és különösen a festők (mert a japán művészetben a festészet áll első helyen; belőle folynak a többi művészetek) leginkább a 15-ik század óta jegyzik műveiket névvel vagy jellel, de gyakran e jelhez hozzá teszik még a *nengó*-t is, vagyis azon uralom évét, mely alatt a munka készült. Így Ritsonó híres művész a 18-ik század elején így signál: »Ritsonó, Kióhó II.«, a mi annyit tesz, hogy »készítette Ritsonó a Kióhó nengó második évében«, vagyis a kész összehasonlító táblák szerint 1726-ban.

E signaturák és keletek megállapítása képezi Gonse munkájának legbecsesebb részét. Külömben a japán művészetről a 17. és 18. század folyamában jelentek meg könyvek Japániában. E könyvekben meg van jelölve, hogy melyik művész melyik fejedelemtől dolgozott. Ez adatok alapján kereste ki Gonse a tüzetesebb datumokat.

Főcélja Gonse-nak az volt, hogy a japáni művészet főágainak történeti fejlődését megállapítsa. És a különféle oldalról érkező bizonyítékok azt mutatják, hogy Gonse e tekintetben nagy sikerrel járt el; a nagy tényeket, a fő adatokat, a chronológia lényeges részét tüzetesen megalapította. A japáni művészet eddigi legjelesebb ismerője, Anderson londoni orvos, ki sokáig élt Japánban és gondos tanulmányokat is tett, kijelentette, hogy az ő adatai egybevágóan Gonse megállapításaival. Anderson az ő tanulmányainak eredményét a British muzeum által 175,000 frankon

megvett híres japáni (történeti) gyűjtemény katalógusának előszavában fogja közzétenni. A boroszlói doktor Gierke, kinek gyűjteményét a berlini muzeum vette meg 45,000 frankon, szintén Japánban tett tanulmányokat, melyek eredménye szintén egybevágóan Gonse által megállapított történeti és chronológiai adatokkal.

Gonse könyvét alig kaphatni többé könyvkereskedésben; a legtöbb példány belőle, az egész kiadás $\frac{1}{5}$ -de Németországba, Angliába és Amerikába vándorolt. Berlinben, Londonban, Hamburgban, Bostonban és New-Yorkban már nagy és gazdag gyűjtemények léteznek japáni műtárgyakból. Ezért érdekelt Gonse könyve annyira a nevezett országok lakóit.

Az »Art japonais« szerzője sohasem kísérlette meg összehasonlítani a japáni művészetet az európaival. És ez nem is lett volna észszerű. A japáni és európai művészetek között nincs is semmi hasonlatosság. A japáni művészetet mindig az európai aesthetika segítségével akarják megtámadni. Ez igen helytelen eljárás. Minden művészetet saját környezetéből, hazájának saját viszonyaiából, történetéből és azon népek faji tulajdonságaiból kell megítélni, mely a művészetet gyakorolja. Ha így ítéljük meg a japáni művészetet, nagy élvezetet merithetünk belőle, a nélkül, hogy saját Isteneinket megtagadjuk. Az igazi műértő egyaránt csodálhatja Fra Angelico-t és a tosa-i iskola finom és gyöngéd érzésű mesterreit, Mantegnat és az öreg Kanot.

Gonse nagy lelkesedéssel írta művét; de ilyen művet lelkesedés nélkül nem is lehet írni. Könyvének minden lapján találkozunk a szerző éleslátó megfigyelésének, biztos ízlésének és szenvedélyes kutatásainak tanujelével. A bronzok, a fémcsingyek, a laque-ok, az ünnepi ruhák, a faience-ok, a faragványok mind egyenlő gondtal és pontossággal vannak leírva és Guérard illusztrációiban híven szem elé állítva nagy értékű könyvben. A szerző, hogy teljes eredményt adhasson, áttanulmányozta a leggazdagabb gyűjteményeket: Burty, Hirsch Alphonse, de Nittis, Cernuschii, Montefiore, Bing gyűjteményeit. Bing ur még munkatársává is szegődött a szerzőnek. A könyv függelékében igen becses felvilágosításokat tett közzé a japáni agyagművészetről.

Anderson orvos ur valóban nem túloz, midőn azt állítja, hogy e könyv, melyben legelőször adatik az európai műértők kezébe a japáni művészet megbízható története — egyszerűen remekmű.

—S.

AZ ORSZÁGOS ÖTVÖSMŰ - KIÁLLÍTÁSRÓL.

PULSZKY Károly, a kiállítás titkára esztörtökön a fővárosi iparoskörnek a Ferenciek bazárában levő nagyteremben fölolvasást tartott.

Fölolvasó hosszasan ismertette a kiállítás berendezését, a kiállított tárgyak fölolvasását. Az első teremben vannak kiállítva azon ötvösművek, melyek részint hazánkban készültek az itt lakó, egymást gyorsan követő népek kebelében Szent-Istvánig, részint pedig idegen, görög, római, sőt egyiptomi eredetűek ugyan, de hazánkban találtak, s valaha egy-egy római tábornok, góth vagy longobard főúr kincseit képezték. Ez ötvösműveket általában kezdetlegesség jellemzi; a tárgyak nagyobbára ruhadíszül, kapeszul, mértékességül, pénzül szolgált lemezek, huzalok, láncszemek, görög, római és egyiptomi tárgyak. Ez utóbbiakat két rendkívül lelkiismeretes munkájú darab képviseli, egy kancsó, nielloval befestetve, aranyhuzallal kirakott egyiptomi istenségekkel s ugyanolyan művi tálcaska a Ptolemaeusok korából, mely két tárgyat eddig mindenkinek alkalma lehetett megcsodálni a muzeum régiségtárában, melynek egyik legbecsesebb darabját képezik. E teremben van kiállítva (a bécsi császári gyűjteményből) a mult század végén talált szentniklói kincs, mely 8—10 kancsóból és tálból áll, részben

megfejtett, részben megfejtetlen föliratokkal, melyekből azt vélik kideríthetni, hogy Athanarik goth királyné, vagy éppen Bendeguzé volt.

A második teremben vannak kiállítva az egyházi kincsek, kelyhek, monstrantiák, pástorbótok, keresztek, stb. a IX. századtól kezdve a jelen század elejéig, áttört művi darabok, sodronyzománczos más tárgyak, melyeken a zománcztechnika egész fejlődését nyomról nyomra kísérni lehet, egy szóval az ötvösség minden elképzelhető modorában kivitt darabok. E teremben ha nem is legértékesebb, de műipari szempontból mindenesetre legbecsesebb darabja egy kis kehely, sodronyzománczos munka, szegfümotívumokkal s más virágdíszszel, melyet a pozsonyi ferenczrendi zárda állított ki. E darab, mint zománczmunka, szépségre nézve nemcsak nálunk, hanem a külföldön is messze földön ritkítja párját. A másik kitűnő darab a Pázmánt megterítő Forgách Ferencz primás kelyhe a XVII. század végéről. E teremben láthatók még a gyönyörű goth izlésben kivitt monstrantiák s ereklyetartók, u. n. hermák. Ezek egyik legérdekesebb darabja az, melyben Szent László király koponyareklyéit tartják. A herma 1400—1410-ből való, s a nagy király vonásait valószínűleg híven ábrázoló üres mellszobor; de ha nem hű ábrázolás is, mindenesetre nagyon érdekes azon szempontból, hogy a XV. században milyennek képzeltek az árpád-házi királyok arczjellegét. A másik herma szt. István fejét ábrázolja ezüstből, természetfölötti nagyságban. Bernini műve a XVII. századból, a ki oly hatalmas erővel kezelte az ezüstöt, hogy márványszobor sem hathat erőteljesebben.

A következő három teremben világi tárgyak vannak kiállítva, a XVI. század előtti, a román, goth és valódi renaissance-korból. Beesés, s ránk nézve történeti szempontból érdekes darabjai ez osztálynak a koronák, III. Bélának és nejének ezüstlemez koronája (a muzeum régiséggyűjtéséből), egy a Margitszigeten talált korona, valószínűleg valamelyik Anjou-házbeli királyé, végre az az aranylemezektől álló zárt sapka, gyöngybordákkal niellirozva, melyet Achmed szultán küldött Bocskay Istvánnak, de a melyet ez el nem fogadott. A nagygyász ezt mint görög császári koronát akarta átadni Bocskaynak s munkája csakugyan megegyezik a későbbi görög császároknak, a Palaeologoknak arczképén látható koronákéval. A beesés darab a bécsi császári gyűjteményből való.

Rendkívüli értéket képviselnek az ugyan ezen teremben kiállított különféle kétféle zománczos boglárók, függők, násfák, kezdve az egyszerűbbektől olyan darabokig, melyek egy-egy kincsét képviselik. Az Eszterházy hercegi család fraknói kincstárából való egy magas fődées serleg, hólyagosan kiverve, hideg zománczszal, állítólag Mátyás királytól származik. Az Eszterházy-kincstár kiállított többek közt egy oly remekművi, nagyságra is jelentékeny (egy méter magas) diszdarabot, mely a legnagyobb valószínűség szerint a híres Jamnitzer mesterműve s melyhez egy hasonló kivitelű, valószínűleg szintén Jamnitzer-től származó darabot Rothschild 750,000 márkáért vett meg.

A következő teremben a XVII. század tárgyai vannak fölhalmozva; szintén érdekes gyűjtemény, mert fogalmat ad arról, hogy milyen volt az ősi magyar ház a maga asztalkészleteivel, asztaldíszszel s más hasonló célra szolgáló darabjaival. Érdekes tanulmányra nyújt alkalmat e terem azon tekintetben, hogy mint tartotta fenn magát a régi műizlés a XVII. századig, s mint uralkodik ezen századnak alkése túlnyomólag a jelenkorig. Bőséges alkalom nyílik itt iparosainknak, különösen ötvöseinknek arra, hogy izléstől finomítsák, képzelőerejüket fejlesszék, hogy a mostani kor sokszor esetlen darabjai helyett olyanokat állítsanak elő, melyek rideg

értékük mellett műbecsrel is bírnak, a finomabb izlést kielégítik s ezt folyton ébren tartják. E célból ötvöseink a kiállítást a megnyitási órákon kívül is, reggeli 10 óráig, s délután 5-től 1/2-ig megzemlélhetik, az egyes darabokat közelebről szemügyre vehetik s tanulmányozhatják.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

≈ A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT választmányának e heti ülésén felolvasták TÁRKÁNYI BÉLA apátkanonok levelét, melyben Tárkányi, tekintettel arra, hogy a kormány az egyházfestszeti pályadíjazást megszüntette, a végből, hogy a különféle tárgy pályázatoknál az egyházfestszetnek mellőzése által így támadt lézag némileg pótolással, 500 frtot tűz ki a f. 1884. évi műtárlaton kiállítandó *vallási és egyházi tartalmú színművekre, vagy kész olajfestményre, vagy akár kész ollarképre*, olyformán, hogy ha a pályaművek között egy kiválóan kitűnik a többiek felett, az 500 frt osztatlanul annak ítéltessek, ha pedig kevés fokozattal, majdnem egyenlő több mű lenne kiállítva, akkor a műértékben elsőnek 300 frt, a másodiknak 200 frt adassék pályadíjjal. A pályaművek megválasztására három tagú bizottságot óhajt, kiknek elsőjéül felkéri Ipolyi elnököt, a másodikat választása a választmány titkos szavazattal, a harmadik bíráló pedig ő maga akar lenni. — Ezután Zichy Antal nyilatkozta ki rövid indoklás után, hogy a reá ruházott alelnöki tisztről lemond; miután az állás betöltése és e szerint a lemondás fölötti határozat is a közgyűlés elé tartozik, a választmány azt el nem fogadhatta és reményét fejezte ki az iránt, hogy az alelnök elhatározásához ragaszkodni nem fog. Ezután a mult évi zárszámadások előterjesztése mellett beható megvitatás után a folyó évi költségvetés és a közgyűléshez teendő választmányi jelentés a társulatnak mult évi működéséről állapított meg. A f. évi bevételek 57,908 frttal s a kiadások 51,952 frt 50 krral vettek számításba. Az ez évi rendes közgyűlés napja márczius hó 9-re tűzött ki. Végre 200 frtos alapító tagokul: Tisza Kálmán szül. Degenfeld-Schomburg Ilona grófné és Imre Miklós, — rendes tagokul pedig: Bartók Géza, Gaál István, Hirsch Tivadár, Krenosz Rezső, Melkay György, Paracsetich Félix, Rohonczy Géza, Szerényi Imre, Szulik József, Uhl Sándor, Odor Samu, Sisman Milan, dr. Tély Iván, Engedy Miklós, Szathmáry Mihály, Zeller Elemér, Stern Helén, Devecz Gyula, Pscherer József, Protz Adolf, gróf Stainlein Otto, Okolicsányi Odön, Kubányi Lajos, Crettier Gizella, Edvi-Illes Odön, Bodó Gusztávné és báró Podmaniczky Gézánná vétettek fel.

≈ AZ ÖTVÖSMŰ-KIÁLLÍTÁS központi bizottságának legutóbb megtartott ülésén, Pulszky Károly kiállítási titkár részletes jelentést terjesztett elő az utolsó ülés óta történetéről. E szerint a kiállító száma 175-re, a beküldött tárgyaké 3800-ra emelkedett, mely szám azonban a nemzeti muzeumból eredő tárgyakat nem foglalja magában. A titkár azt indítványozza, hogy az ünnepélyes megnyitás f. hó 10-án legyen. A katalógus ára (20 ívnyi tartalommal, 600 illusztrációval) 2 forint lesz. Szemere Attila ajánlkozott, hogy több nyelvű katalógust ad ki a maga költségén, ha e katalógusokat a pénztárnál ő árusíthatja. A megnyitás napján s a következő két napon 5 frt, az azután való napokon 30 kr. és 1 frt, ünnep- és vasárnapon 30 kr., esti világitásnál 1 frt lesz a bemeneti díj. Az egész időnyre 10 frtért kapni jegyet. A bizosítéki alapra újabban tizenötön 3500 frtot jegyeztek. — Olvasuk továbbá, hogy a kiállítás megnyitása végleg e hó 17-ére, vasárnapra van határozva. A szükséges *villamos világitásról* gondoskodva van; a kapunál lent elég tágas *ruhahírt* állítanak föl. A megnyitás után a bizottság fenntartása céljából a rendőrökön kívül polgári

biztosok is fognak a termekben felváltva alkalmaztatni.

≈ A DEÁK FERENCZ EMLÉKSZOBRA ügyében működő szűkebb végrehajtott bizottság a héten Tisza Lajos gr. elnöklete alatt Huszár Adolf szobrász műtermében ülést tartott. Az ülésen a bizottság tagjai közül az elnökön kívül jelen voltak: Szilágyi József, Ipolyi Arnold, Ráth Károly főpolgármester, Ráth György, Keleti Gusztáv. A bizottság bírálata alá vevén a Deák Ferenczet ábrázoló agyagból készült remek kivitelű főalakot, azt helyesnek találta arra nézve, hogy gypsbe öntessék. Az érczöntés iránti végleges engedélyt akkorra tartotta fenn a bizottság, midőn e gypsmintát újabb szemügyre veszi, mi körülbelül május hó végével fog megtörténni. A bizottság mai üléséből Ráth György elnöklete alatt ellenőrző albizottságot küldött ki oly célból, hogy a Schlick-féle öntődében készült érczöntvényeket időszakonként megvizsgálja.

≈ STEINDL IMRE műegyetemi tanár az új országház gypsmintáját már bemutatta az építési bizottságnak, melynek tagjai közül jelen voltak Tisza Kálmán, Andrassy Gyula gróf, Ybl Miklós, stb. A bemutatott minta már a bizottság által óhajtott módosításoknak tekintetbe vételével készült, mindazáltal a bizottság még egy-két vonást javított rajta, azzal aztán a tervet végképp megállapítottnak mondotta ki. Steindl most hozzá fog a részlet-tervek kidolgozásához.

≈ AGGHÁZY GYULA állandó műtermet épített az u. n. Epreskertben, a mesteriskola szomszédságában. A művész jelenleg egy nagyobb genre-képet kezdett meg az őszi tárlat számára.

≈ SZÁSZ GYULA szobrász nemsokára befejezi Halmi Ferencz mellszobrát; a Margithíd új épületéhez mintázott több ivsarkot és zárkövet már elkészítette.

≈ ARADI ZSIGMOND szobrász befejezte Jókainé mellszobrát; egy ifjúkori arczképe után mintázta a nagy művésznőt. Aradi e műve méltó párja lesz a muzeumban lévő művének, mely Chorin aradi rajzban ábrázolja.

≈ JAPÁNROL ÉS MŰVÉSZETÉRŐL tartott SZEMERE ATTILA a lipótvárosi kaszinó nagytermében válogatott közönség előtt fölolvasást. A fölolvasáson jelen voltak Trefort Agoston és Pulszky Ferencz családjaikkal, Falk Miksa s többen. Fölolvasó röviden változta azt a nagy átalakulást, melyen Japán a legutóbbi időben keresztül ment az európaiakkal és amerikaiakkal való érintkezés folytán, mely a mily kedvező befolyással volt politikai s társadalmi tekintetben, épp oly hátrányos Japán művészetére, melynek elveszi eredetiségét s ennek következtében alább szállítja a japán műipar modern műemkeinek értékét. A japáni a veleszületett utánzási hajlammal fogva, nyakra-főre utánoz mindent, a mi csak Európából jön s ennek az eredménye, hogy már nemcsak nálunk, hanem magában Japánban is senki sem a modern, hanem a régi hamisítatlan stílus műipari cikkekét, régi laktárgyakat, fegyvereket, elefáncsont-faragványokat, porcellán- és fayence-tárgyakat keresi. — Az újabb keletű tárgyak távolról sem vetekedhetnek a régiekkel lelkiismeretes kivitel, hamisítatlan stíl tekintetében; a régi laktárgyak, satuma-fayenceok, hízeni szines porcellánok, bronz-tárgyak, a a netzikuk s más elefáncsont tárgyak manapság utánozhatatlanok; a japániak jelenleg inkább kivitelre számítván, felületesebben, gyorsabban dolgoznak. A tetszéssel fogadott s megjelzett fölolvasás után Szemere ur bemutatta a közönségnek gyűjteményét, melyet Japánban nagy utánjárással s nem csekély költséggel szerzett össze, s melynek különösen régi laktárgyai olyanok, hogy bármely iparmuzeumnak díszére válnának.

„Erste Produktiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érdmekkel kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und andere hohe Auszeichnungen.

„Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet“

kitünő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghiresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott

Fekete egyszerű hurozott

Barna kereszt-hurozott

Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárak Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia“ zongorateremben.

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

Bartay János, nemzeti zenédei t. váci-u. 10.
Erney József, nemz. t. zenédei tanár, kerepesi-ut 24.
Khayll Antal, Thonet-udvar
Huber Károly, nemz. zenédei karnagy, a hegedű kimitvelesi osztályok tanára, új tőzsde-épület.
Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár. Ferencz-József rakpart 18.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa, Keckeméti-utca »Geiste-ház.
Székely Imre, nemz. zenédei tanár, a zongora kimitvelesi osztályok tanára, szerb utca 2.
Serly Lajos, a népsz. karnagy, Sándor-u. 30.
Schütze Rezső, nemz. zenédei tanár, nagykorona-utca 4.
Vajdady Béla, nemz. zenédei tanár, külső dob-utca 49.
Rausch Károly, nemz. zenédei tan., Hunyady-utca 3.
Dr. Popper Ármin, sugár-ut 80.
Koschircz János, sugár-ut 89.
Kündtner Károly, vas-utca 17.
Kun Miksa, kigyó utca 1. sz. IV. em. 32 a.
Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. udv.
Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
Major J. Gyula, váci-körút 17.

HARMONIUM és ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut 24

ÉNEK.

Huber Károly, új tőzsde-épület
Pauli Richárd, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, dohány-utca 23.
Passy Cornet, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, múzeum-körút
Igerics Katalin, Lipót-utca 6
Ulrich Cécilie, a budai zeneakadémia tanár-nője, Albrecht-ut 6
Schmidt József, Lipót-utca 19
Puks Ferencz, nemz. zen. t., Klauzál-ut 4.

ZENESZERZÉS.

Erney József, kerepesi-ut 24
Puks Ferencz, Klauzál-utca 4.
Huber Károly, új tőzsde-épület
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.
Major J. Gyula, váci-körút 17.

HEGEDŰ.

Huber Károly, új tőzsde-épület.
Gobbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-u. 36.
Pischinger Alajos, nemzeti zenédei tanár, mező-utca 6
Kis Péter, nemz. zenédei tanár, Sándor-u. 5.
Frankhauser Károly, diófa-utca 18.
Mészáros Imre, tüzoltó-utca 10.

GORDONKA.

Szúk Lipót nemz. zenédei tanár, sip-utca

Nemecske József

= Mignon =
zongorák. Tartós kitünő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitünő zongorákat, melyek a »Harmonia« zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Zongorahangoló lakcíme

megtudható a »Harmonia« zeneműkereskedésben.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja.

Böhm Ignác és társa

Valódi porosz köszén prima minőség.

Megrendelések az irodába
V. Mérleg-utca 9. l. em.
intézendők.

Főraktár

osztr. államv., külső váci út.
Bemenet a Nándor-híd mel.

Legújabb zeneművek:

»Éjszaki fény«, keringő, szerző: SZTOJANOVITS JENŐ. — Ára 1 frt.

»Csókon szerzett völegény« összes dalai, szerző: SERLY LAJOS. — Ára 1 frt 50 kr.

»Tempefői« magyar dalmű kivonata, szerző: ERKEL ELEK. — Ára 1 frt 80 kr.

Kaphatók a »Harmonia« zeneműkereskedésben, (váci-utca 3.)

Schmidt Ferencz

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:
Rövid salon, diófa-
fekete.

Árjegyzék küldetik, díj n. kűl.

J. Heitzmann és fia

cs. kir. udvari zongoragyáros

Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Egy jeles gordonkatanár

lakcíme
megtudható kiadóhivatalunkban.

Wessely Márton

zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett »Diminutiv« zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2 méter. Különféle érmek.

EHRBAR

világhírű zongorái.

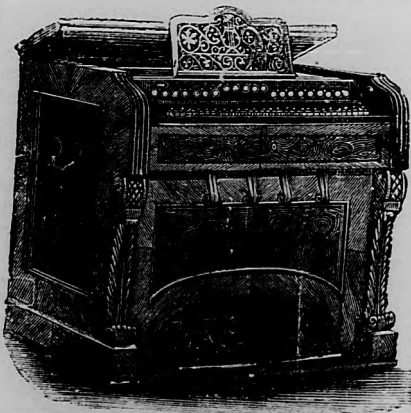
Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartóságra utólérhetetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Salon Stucz, diófa

» » fekete

kereszt-hurozott és egyszerű.

A legkitünőbb

HARMONIUMOK

Tietz Péter-utóda

Kotykievics Teofil

gyára.

A legjobb minőségű harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és salon-harmoniumok. Prolongement és percussióval templomok és iskolák számára 100 forinttól fölfele.

Több évi jótállás!

Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Opern-Handbuch

von Dr. Hugo Riemann.

(Verf. des »Musik-Lexikon«.)

Ein nothwendiges Supplement zu jedem Musik-Lexikon.

Nachschlagebuch zur schnellen Orientirung über die wichtigsten älteren und neueren Opern, Operetten, Ballette und Melodramen, unter besonderer Berücksichtigung verschied. Bearbeitungen derselben Stoffe.

Wie der Titel schon besagt, ist obiges Buch eine Art Supplement zu jedem Musik- und Conversations-Lexikon und soll als Nachschlagebuch dienen, wo über den Componisten einer Oper oder über den Titel, die Zeit ihres Entstehens etc. Zweifel entstehen. Es giebt, unter gleichzeitiger Angabe der Hauptpartien, zugleich Skizzen des Inhalts der Opern und berücksichtigt noch besonders die verschiedenen Bearbeitungen derselben.

Vollständig in 8 Lieferungen à 50 Pf., eleg. geb. 5 M.

C. A. Koch's Verlagshandlung

(J. Sengbusch) Leipzig.

A »Harmonia« egyes számának ára melléklet nélkül 20 kr.